

V ý r o č n í z p r á v a

Dětský domov se školou,
základní škola a školní jídelna
Hamr na Jezeře

za školní rok

1.9.2019 - 31.8. 2020

zpracoval : Mgr.Václav Konopiský, ředitel

Obsah:

I. Výroční zpráva DDŠ Hamr na Jezeře

1. Charakteristika zařízení

základní charakteristika DDŠ
adresář, kontakty
kapacita
personální a ekonomické zajištění provozu

2. Zprávy jednotlivých úseků činnosti

- zpráva sociálního úseku
- zpráva zdravotnice
- stravovací provoz

3. Základní škola

organizace školy
hodnocení školního roku
další vzdělávání

4. Výchovná činnost DDŠ

personální zajištění
rodinné skupiny, ubytování dětí
výchovná činnost, přehled akcí

5. Zpráva zástupce ředitele

6. Kontroly a inspekce

kontrolní činnost DDŠ
kontroly a inspekce ve školním roce 2019/20

7. Závěrečné hodnocení

1. Charakteristika zařízení

Dětský domov se školou v Hamru na Jezeře je státní školské zařízení pro realizaci ústavní výchovy. Jeho zřizovatelem je MŠMT ČR. Zařízení vzniklo dne 1.9.1967, je příspěvkovou organizací s právní subjektivitou s maximální koedukovanou kapacitou 48 dětí.

Součástí DDŠ je Základní škola, kam dochází většina z umístěných dětí. Ve výjimečných případech dojíždí děti do jiné školy či učiliště v nejbližším okolí.

DDŠ spravuje majetek skládající se ze tří internátů, školy s venkovním hřištěm s UMT povrchem a jedné správní budovy, kde se nachází i kuchyň s jídelnou. DDŠ má v bezplatném nájmu hřiště obce.

adresář, kontakty :

Dětský domov se školou, 471 28 Hamr na Jezeře, Školní 89

tel.: 487 851 808, 487 829 670 ředitel, 487 829 676 sociální úsek

info@ddshamr.cz, www.ddshamr.cz, DS : 3cc88be, IČO: 62237047

kapacita :

Dětský domov se školou	48 lůžek
Základní škola	48 žáků
Školní jídelna	130 jídel
Výchova	6 rodinných skupin

personální a ekonomické zajištění provozu k 31.8.2020 :

<i>zaměstnanci :</i>	ředitel, zást.ředitele, ved.školy	:	3
	učitelé	:	7
	ved.vychovatel, vychovatelé	:	14
	asistent pedagoga	:	11
		
	celkem pedagog. zaměstnanců	:	35
	provozní zaměstnanci	:	7
	stravovací provoz	:	3
		
	celkem nepedagog. zaměstnanců	:	10

Nově přijato : 7 zaměstnanců
z toho pedagogických : 5

Odešli : 4 zaměstnanci
z toho pedagogických : 2, jedna paní učitelka na mateřské dovol.

Přepočtený počet zaměstnanců k 31.8.2019 : 46,6
fyzické osoby celkem : 47,5

Vedlejší hospodářská činnost je vyhodnocována podle účetních období, tj. za kalendářní rok. Podrobnější rozpracování je ve Výroční zprávě o hospodaření. DDŠ má i vedlejší hospodářskou činnost, která spočívá v ubytování a stravování v letních měsících. **Výroční zpráva o hospodaření DDŠ Hamr na Jezeře za kalendářní rok 2019 byla odeslána na MŠMT.**

Majetek, který zařízení využívá ke své činnosti:

- budovy : Rachmanka (č.p.89), Zuzana (č.p.79), Berta (č.p.77), Šárka (č.p.76), Škola (č.p.49)
- hřiště v majetku obce : v bezplatném nájmu
- vozidla : Škoda Octavia (rok výroby 2012), Škoda Rapid (16), Mercedes Vito (18), Ford minibus (10).

2. Zprávy jednotlivých úseků činnosti

Podrobné zprávy za období od 1.9.2019 do 31.8.2020 jsou uloženy u ředitele a vedoucích zaměstnanců.

➤ zpráva sociálního úseku (Pražáková Hana)

Do DDŠ bylo přijato za školní rok 2019/2020 (1.9.2019 - 31.8.2020) celkem 16 dětí, od počátku vzniku DDŠ do 31.8.2020 prošlo evidencí celkem 1308 dětí.

Za uplynulé období byly vyřazeny z evidence DDŠ celkem 23 děti, z toho:

Do VÚ 10

Zrušení ÚV 11

Do DD 2

Od 1.9.2019 - 31.8.2020 jsme přijali dle soudního rozhodnutí děti s:

předběžným opatřením 1

ústavní výchovou 15

Děti umístěné dle délky pobytu k 31.8.2020:

Do 6 měsíců: 4

Do 12 měsíců: 8

Do 2 let: 12

Do 3 let: 10

Do 4 let: 1

Do 5 let: 0

Do 6 let: 1

Útěky ze zařízení za sledované období:

Počet útěků : 33 z toho útěk: 17x chlapci, 16x dívky

Počet útěkářů : 22 z toho 10 chlapců, 12 dívek

Z toho dlouhodobé útěky (více jak 3 měsíce) : 0

Příspěvek dle zák.č. 109/2002 Sb. a soc. dávka přídavek na dítě dle z.č.117/1995 Sb.

Období	Předpis	Přijaté platby	Vratky
1.9. - 31.12.2018	134.463,-	261.707,-	77.652,-
1.1. - 31.08.2019	228.388,-	495.456,-	213.888,-

Při příjmu nového dítěte žádáme příslušné úřady práce o výplatu PnD (umožňuje zákon o SSP). Během měsíce září proběhne vyúčtování přeplatků PnD u dětí, které trávily prázdniny ve svých rodinách. Vratky jsou za vyhodnocené období vyšší, než v předešlých obdobích vzhledem k nouzovému stavu, kdy mnoho dětí bylo v rodině umístěno i šest měsíců.

Jednou ročně je rodičům zaslán formulář na potvrzení příjmů. S příchodem každého nového dítěte je s rodiči nebo zákonnými zástupci zahájeno správní řízení ve věci stanovení příspěvku na úhradu nákladů na péči poskytovanou dítěti v DDŠ Hamr na Jezeře. Ne všichni rodiče plní svou povinnost oznamovat veškeré změny, které by mohly vést ke změnám v rozhodnutích. Proto spolupracujeme s kurátory, kteří nám pomáhají s aktualizací příjmů rodin. Vstříc nám vycházejí i některé Úřady práce.

Sociální úsek se také zabývá vyřízením prvního občanského průkazu pro děti, které dovršily 15 let. Občanské průkazy jezdíme s dětmi vyřizovat do České Lípy. Pokud je dobrá spolupráce s rodinou, některé děti si vyřídí občanský průkaz při pobytu doma. Vždy čekáme, až dítě dovrší věku 15-ti let, protože děti do 15-ti let si mohou občanský průkaz vyřídít pouze se zákonnými zástupci. Celkem bylo za uplynulé období vyřízeno 9 občanských průkazů.

V uplynulém školním roce jsme zaznamenali nižší počet útěků než v roce předešlém. Jedná se o krátkodobé útěky z DDS, nevrácení se z dovolenek.

Spolupráce se soudy zůstává i nadále na dobré úrovni, co se týče prodlužování předběžných opatření, nařízení nebo nenařízení ústavní výchovy.

Ke dni 31.8.2020 je v evidenčním stavu celkem 36 dětí, z toho 5 dětí má povolený pobyt mimo zařízení u rodičů. Dvě rodiny z těchto pěti si podaly žádost k OS o zrušení ústavní výchovy.

➤ **zpráva sociální pracovnice - zdravotnice** (Pötschová Barbora)

Od 1.1. 2020 nastoupila na pozici sociální pracovnice za dlouhodobě nemocnou Nad'ou Horáčkovou Barbora Pötschová. DDS má dlouhodobě uzavřené smlouvy o léčebné a preventivní péči s dětským lékařem MUDr.Pavlem Gotvaldem, ordinujícím ve Stráži pod Ralskem a s dětským stomatologem MUDr.Ilonou Tulisovou ze Stráže pod Ralskem. Závodním lékařem je MUDr.Klimša - Mediclinic a.s. ordinující ve Stráži pod Ralskem.

Nově přichozí děti se podrobí vstupní lékařské prohlídce u Mudr.Gotvalda, který případně doporučí léčbu či další vyšetření. Preventivní prohlídky u dětského lékaře jsou prováděny 1x za 2 roky. Dále je dětským lékařem zajištěno povinné očkování a očkování vakcínou Cervarix, které je aplikováno na základě souhlasu rodičů dítěte. 2x ročně je zajištěna stomatologická prohlídka všech dětí.

V tomto školním roce bylo psychiatricky medikováno celkem 22 dětí. Jedné dívce byla psychiatrická medikace zrušena z důvodu těhotenství. Žádnému dítěti nebyla psychiatrická medikace nově doporučena. Dvě děti byly hospitalizovány na Dětském psychiatrickém oddělení krajské nemocnici v Liberci. Z toho jedna dívka pro opakované afektivní záchvaty a jeden chlapec pro suicidální proklamace. Dále byl jeden chlapec hospitalizován během letních prázdnin v DPL Louny pro opakované afekty.

Brýle nosilo celkem 13 dětí. Nově byly brýle předepsány 6 dětem. U 4 dětí byla provedena výměna skel. Děti mají potíže především s krátkozrakostí. Jednomu chlapci bylo zakoupeno nové naslouchadlo a tvarovka.

Preventivní zubní prohlídky proběhly v tomto školním roce 2x, z toho 3 děti ošetření odmítly a jednoho chlapce se podařilo k ošetření přesvědčit. Jedna dívka byla na operativním zákroku na stomatochirurgii na vytržení zubu moudrosti.

V tomto školním roce byly zaznamenány celkem 3 úrazy, z toho 2 byly registrovány a finančně odškodněny.

Děti pravidelně dochází na kontroly na ORL, alergologii, oční, psychiatrii, zubní, foniatrii, ortopedii, gynekologii, kardiologii, nefrologii a chirurgii a k dětskému lékaři.

Hospitalizovány v nemocnici byly 4 děti. Z toho 3 dívky pro akutní bolesti břicha a jeden chlapec s kýlou. 4 děti docházejí na ortopedii, z toho jedna dívka dostala doporučení na rehabilitace kvůli Skolióze. Jeden chlapec se sluchovým postižením pravidelně navštěvuje foniatrii. Jeden chlapec je kvůli zvětšené nosní mandli pravidelně sledován na ORL a v současné době je dojednáváno odstranění nosní mandle v KNL Liberec. Jeden chlapec je sledován na nefrologii. Jeden chlapec dochází na kardiologii. 22 dětí dochází pravidelně na dětskou psychiatrii.

Pravidelné kontroly u specialistů byly v letošním školním roce během března až května odloženy kvůli pandemii Covid 19. V našem zařízení nebyl žádný případ této nákazy. Byla dodržována všechna hygienická pravidla a doporučení v souladu s vládními nařízeními.

V letošním školním roce byla provedena výměna lékárníček na budovách Berta a Zuzana za lékárníčky nové, odpovídající platným normám. Během letních prázdnin byla provedena výměna lékárníček ve škole. V měsíci únoru bylo realizováno školení první pomoci pro zaměstnance pod vedením Oblastního spolku českého červeného kříže v Liberci. Zaměstnanci, kteří se zúčastnili školení, dostali průkaz o absolvování kurzu platný na 5 let.

Celkem bylo v letošním školním roce vynaloženo za léky, brýle, nové lékárníčky a doplnění lékárníček na nový školní rok 66 845 Kč. Z toho za brýle 17 400 Kč, nové lékárníčky za 6400 Kč. Za nové naslouchadlo a tvarovku pro jednoho chlapce 1338 Kč. Za léky a zdravotnický materiál 41 707 Kč.

➤ **stravovací provoz**

(Strnadová Vladimíra)

Stravovací provoz je zajišťován třemi zaměstnanci. Tuto skupinu tvoří vedoucí stravování, která zároveň plní funkci skladníka potravin a další dva kuchaři.

V průběhu školního roku nadále pokračovala vedlejší hospodářská činnost, jež je vyčíslena ve zprávě o hospodaření DDŠ. Zaměstnanci kuchyně jsou nadále povinni dodržovat nařízení vyhlášky č.137/04 a vyhl. č.147/98, tj. stanovení kritických bodů. Vaříme i diety, např.bezlepkovou.

Spotřeba potravin od 1.9.2019 do 31.8.2020 **925 654,- Kč**

Počty vydaných jídel včetně cizích strávníků :

	naše	cizí	důchodci
Obědy	11 891	986	199
Večeře	8 088	210	

Potravinová banka

Spolupráce s Potravinovou bankou začala v říjnu 2017, úspěšná spolupráce s Potravinovou bankou Liberec pokračovala a k 31.8.2020 byly za uplynulý školní rok dodány potraviny v hodnotě **76.0136,-Kč**.

3. Zpráva Základní školy

(vedoucí školy Mgr. Eva Krčmářová)

Zpráva zachycuje činnost Základní školy Hamr na Jezeře za školní rok 2019/20. Vyučování začalo 2.9.2019 otevřením 5 tříd s celkovým počtem 37 žáků (z toho 9 dívek). Na vzdělávacím procesu se podílelo 5 třídních učitelů:

Mgr. Simona Polecová, Mgr. Martin Hájek, Mgr. Petra Boroschová, Ing. Miroslav Pekař a Mgr. Josef Fotr (všichni s týdenním úvazkem 22 hod.), dále ředitel DDŠ Mgr. Konopiský (5 hod.), zástupce ředitele Mgr. Ivana Krejchová (4 hod.), Mgr. Eva Krčmářová (11 hod.), na zkrácené úvazky Mgr. Olga Kostelencová (11 hod.) a Irena Šilhánová (13 hod. + 11 hod. jako asistent pedagoga). V nezbytných případech nebo při delší nepřítomnosti učitele se na suplování podílely: Mgr. Kostelencová a I. Šilhánová.

Do našeho zařízení jsou umísťovány převážně děti s diagnostikovanými poruchami chování a učení. Většina z nich pochází z nestabilního a nemotivujícího rodinného prostředí. Pro školní výuku zpravidla nemají vytvořeny žádoucí návyky nebo jen velmi nízké. Přicházejí velmi často s vysokým počtem zameškaných hodin (většinou neomluvených), tedy s různě velkými nedostatky v základních školních znalostech a dovednostech, včetně negativního sociálního chování, závislosti na návykových látkách (většina prvotně nikotin), mnohé z nich mají indikovanou psychiatrickou medikaci. Vzdělávací proces je proto procesem velmi individualizovaným, přizpůsobeným potřebám a aktuálním limitům každého dítěte.

Tato skutečnost je dána mimo jiné i skladbou žáků několika postupných ročníků v jedné třídě. Postřehy a doporučení jednotlivých učitelů se odrážejí v individuálním plánu rozvoje žáka (součást vedené dokumentace).

V tomto školním roce byly v každé třídě zastoupeny minimálně dva vzdělávací ročníky, nejnižšími ročníky byly 3. a 4. roč. ZŠ (v každém z nich jeden chlapec). Pouze v jedné třídě - ZŠ IV byli pouze žáci 9. ročníku.

Složení tříd : ZŠ I - 3., 4., 6., 7. roč. ZŠ a 7. r. ZŠPr, ZŠ II - 7., 8. ročník, ZŠ III - 8., 9. ročník, ZŠ IV - 9. ročník a ZŠ V - 7., 8. roč. ZŠ a 6., 7., 8., 9. ZŠPr.

Nejvíce žáků z celkového počtu 37 bylo zařazeno do 7. a 8. ročníku (v každém 12 dětí). Školní rok byl zahájen v pěti třídách ZŠ, ve dvou z nich byly integrované děti ZŠ praktické (celkem 6). Ke dni 2.9.2019 byl celkový počet žáků školy 37 (31 žáků ZŠ a 6 žáků ZŠPr). Ke dni 30.6.2020 bylo v ZŠ evidováno 46 žáků v pěti třídách, z

celkového počtu žáků bylo chlapců 32, dívek 14, nejmladšími dětmi byly - Daniel S. (3.ročník) a Pavel S. (4.ročník).

Školní výsledky a chování žáků byly v I.pololetí celkově spíše na hranici průměru, pouze u jednotlivců podprůměrné. Celkem prospělo 43 žáků, jedna žákyně II.st.ZŠ prospěla s vyznamenáním, neprospěl 1 žák 5.ročníku se 110 neomluvenými hodinami. Z celkového počtu 43 žáků nebyl nehodnocen nikdo.

Chování žáků za I. pololetí bylo hodnoceno u 5 žáků (z toho 4 dívky) sníženým stupněm:

Uspokojivé - 1 žák 5.roč., 1 žákyně 8.roč. a 1 žákyně 9.roč./neomluvené absence/.

Neuspokojivé - 1 žákyně 8.roč./93 neoml.hodin/ a 1 žákyně 9.roč./180 neoml.hodin/.

Absence za I. pololetí činila celkem 1601 hodinu /z toho 499 neoml.hodin/.

Prospěch a chování žáků ve II.pololetí byly na podobné úrovni jako v pololetí I., ovšem stoupl počet snížených známek z chování a počet neomluvených hodin.

5 žáků mělo chování neuspokojivé (útěky), 6 žáků uspokojivé. Ostatní žáci ukončili II. pololetí chováním velmi dobrým. Nehodnocen za II.pol. nebyl nikdo, všichni žáci prospěli – 1 žákyně 9.ročníku s vyznamenáním. Za II. pol. byly uděleny 3 pochvaly třídního učitele.

Vzdělávání žáků výrazně ovlivnily důsledky pandemie covid-19, kdy cca 12 žáků bylo vzděláváno od března distanční formou (prostřednictvím pošty zasílány pravidelně domácí úkoly, zákonní zástupci byli průběžně tel. informováni o situaci a o učivu, které je třeba s dětmi opakovat, byly jim doporučeny i odkazy na webové stránky, kde bylo možno s dětmi online pracovat.

Absence za II.pol.: celkem 1103 hodiny, z toho 709 neomluvených.

Celkově prospělo 46 žáků, mezi nejlepší žáky II.pol. patřili Jan B./prům. 1,69/, Kateřina A. /1,53/, Tomáš H. /1,53/ a Kristýna D. /1,50 /.

Hodnocení a organizace školního roku k 30.6. 2020

Základní škola 5 tříd 3. - 9. postupný ročník

Integrovaní žáci ZŠPr 5.,6., 7.,8.,9.roč. (celkem 7 žáků)

Učební osnovy a plány

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání (ŠVP ZV)

ŠVP ZV, Škola záchraného kruhu, č.j. 266/07 - 01 (1. - 9.roč. ZŠ)

ŠVP ZV, Škola záchraného kruhu, č.j. 266/07 -02 (1. - 9.roč ZŠPr)

Tematické plány pro výuku jednotlivých předmětů na ZŠ a třídách ZŠPr jsou zpracovávány jednotlivými učiteli, včetně „Plánu výchovného poradce“.

Žáci, kteří splnili povinnou školní docházku budou přemístěni koncem prázdnin do VÚM, některým dětem byla zrušena ÚV nebo umožněno přechodné umístění v rodině. Povinnou školní docházku ukončilo celkem 14 žáků.

Kvalifikace zaměstnanců školy - učitelé

Předpoklad pro kvalifikaci učitelů škol při DDŠ : vysokoškolské vzdělání, odborná a pedagogická způsobilost včetně speciální pedagogiky (563/04 Sb.). Tuto podmínku splňovalo 6 učitelů.

3 učitelé mají ukončené magisterské studium nepedagogického směru a pokračují v navazujícím magisterském učitelském programu.

Většina učitelů vyučovala ve všech třídách ZŠ.

Další vzdělávání učitelů

- Mgr.Olga Kostelencová, učitelství pro 1.st.ZŠ, TUL Liberec

- Mgr.Martin Hájek, dějepis-občanská výchova pro ZŠ, TUL Liberec

Minimální preventivní program školy

Zpracován ředitelem, vedoucím vychovatelem, zdravotnicí a výchovným poradcem. K dispozici u ředitele DDŠ.

4. Zpráva úseku výchovy DDŠ

(ved.vychovatel Mgr.František Novák)

Personální zajištění : 25 pedagogických pracovníků

Personální změny ve výchovném úseku :

- noví zaměstnanci - Günterová V., Dostál J., Plívová M.
- ukončení pracovního poměru - pí. Doubková P.

Rozdělení rodinných skupin:

Vzhledem k aktuálnímu počtu dětí a s ohledem na ubytovací možnosti zařízení bylo vytvořeno 5 rodinných skupin - 2 chlapecké a 3 koedukované. Následně v roce

2020 po propuknutí pandemie viru Covid-19 v době jarních prázdnin 2 koedukované a 2 chlapecké, po ukončení karantény ještě jedna chlapecká skupina.

Ubytování dětí:

- 3 internátní budovy - BERTA - 3 koedukované rodinné skupiny
- ZUZANA - 2 RS chlapců
- ŠÁRKA - 1. RS chlapců

Rodinná skupina měla k dispozici klubovnu a vlastní sociální zařízení, v každé budově 1 místnost zdravotní izolace. Na internátu Berta jsou tři cvičné kuchyňky s kompletním zařízením pro případné vlastní stravování RS. Na internátu Zuzana je plně vybavená kuchyňka součástí dvou kluboven a jedné vychovatelny. V roce 2020 jsme využili sníženého stavu přítomných dětí a pustili se do rekonstrukce internátu Zuzana, kde se vyměnily podlahové krytiny, světla, vymalovala se podstatná část budovy a proběhla kompletní rekonstrukce sociálního zařízení na 2. RS. Internát Šárka poskytuje plně zařízený a vybavený internát v nadstandardním provedení, v nouzovém stavu byl internát využíván jako zdravotní izolace pro děti, které se postupně vracely do DDŠ.

Výchovná činnost se řídí plánem činnosti a obsahuje ve vyvážené míře všechny složky výchovy - pracovní, tělesnou, výtvarnou, hudební, rozumovou, estetickou a mravní. Roční plán činnosti je skupinovými vychovateli rozpracován na podrobné týdenní plány s ohledem na aktuální počet dětí, složení skupiny atd.

1. Tělesná - nejčastěji uplatňovaná součást výchovného procesu z důvodu zapojení dětí, oblíbenosti, zaměření vychovatelů. Chybějící sportoviště v zimním období částečně vyplnily návštěvy bazénu a tělocvičny ve Stráži pod Ralskem. Pravidelné tréninky stolního tenisu v prostorách nové školy a zrekonstruovaného internátu Šárka. Vychovatelé mají osvědčení v akreditovaných kurzech MŠMT. V roce 2020 sportovní klání přerušila vládní opatření a veškerá sportovní zařízení byla uzavřena a sportovní akce jako například olympiády byly zrušeny.
2. Pracovní - získávání základních manuálních dovedností a pracovních návyků, rozšiřování speciálních činností v rámci rodinné skupiny - domácí práce, drobné řemeslnické úkony, ke zdokonalování činnosti v této oblasti výrazně prospívá dílna naší základní školy, kde se děti naučí nové dovednosti, které pak využijí při výchovném procesu na rodinných skupinách.
3. Výtvarná - velmi oblíbená činnost dětí, obrovská škála témat, technik, materiálů. Přestože výchovný úsek nedisponuje výtvarníky-specialisty, výzdoba internátů, jídelny i okolních prostor budov svědčí o oblíbenosti této činnosti a nutnosti fantazie co se týče výběru témat i materiálů. Vychovatelé mají kurzy pro výtvarnou činnost. Pravidelně zručnost našich dětí prezentujeme na Vánoční a Velikonoční dílně ve Stráži pod Ralskem, kde zajišťujeme pracoviště pro ostatní děti. Velikonoční dílna byla letos zrušena.
4. Hudební - tato složka výchovy má v našem zařízení velký prostor, tím spíše, že většina dětí má hudební talent, kladný vztah k hudbě mají téměř všechny

děti a my máme pedagogy, kteří jsou schopni je podchytit a rozvíjet. Částečně prolíná tato složka výchovy do činnosti dramatického kroužku pod vedením všech pedagogů, kteří mají vztah k hudební a dramatické výchově. Účastníme se na vystoupení v DPS Hodkovice nad Mohelkou, festival ZUČ byl letos zrušen.

5. Rozumová - prolíná veškerou činností rodinných skupin, velký prostor pro rozvíjení této složky výchovného procesu je především ve využití doby mezi večerními režimovými činnostmi a večerkou – příprava do školy, soutěže, hry atd. Příprava dětí do školy dostala pevný řád, tak aby děti byly řádně připraveny na výuku.
6. Estetická - spočívá především v úpravě prostor rodinné skupiny a péči o zevnějšek. Výsledky v této oblasti výchovného procesu jsou dobré. Výzdoba prostor jednotlivých RS je osobnější, s větším přihlédnutím k potřebám alespoň minimálního soukromého prostoru dětí.
7. Mravní - nedílná součást výchovného procesu, zvláště ve výchovném zařízení jako je DDS, kromě základních informací a návyků je nutné konfrontovat interní působení se širším okolím (akce pro veřejnost nebo akce pořádané ve spolupráci s jinou dětskou organizací). Stalo se již tradicí, že naše děti jsou z hlediska chování a vystupování na veřejnosti hodnoceny velmi pozitivně.

Kvalitní výchovná činnost v plné šíři vyžaduje od pedagogů plné pracovní nasazení, fantazii, kreativitu, empatii, ale také odbornou přípravu. I vzhledem k úpravě zákona o potřebné kvalifikaci se ještě někteří pedagogičtí pracovníci v úseku výchovy dokončují potřebné vzdělávání (pí. Janků, p. Doubek). Studium musí začít noví pedagogičtí pracovníci pí. Krejbichová, p. Dostál J., pí. Günterová. Asistenti pedagoga mají všichni požadovanou kvalifikaci kromě nové pí. Krejbichové Anny, pí. Günterové a p. Krause. Studium se zpozdilo, protože v době pandemie výuka a zkoušky neprobíhaly a školy byly uzavřeny. Kurzy byly přesunuty na další školní rok.

Přehled postgraduálního studia výchovných pracovníků:

Pedagogické minimum - p.Doubek, p.Kraus,

Studující SŠ s matur. zkouškou - pí. Krejbichová A., pí. Plívová M.

Ukončili studium závěrečnou zkouškou: pí. Krejbichová A.

Kurzy, školení a semináře :

Kurz sebeobrany při napadení:

- účastnili se všichni vychovatelé i asistenti pedagoga

Kurz zimních sportů :

- pí. Janků, Dušková, p. Doubek, pí. Krejbichová

Školení první pomoci:

- účastnili se všichni vychovatelé i asistenti pedagoga

Školení PO bezpečnost práce:

- účastnili se všichni vychovatelé

V průběhu první poloviny roku opět proběhla řada celoustavních, výběrových a skupinových akcí se sportovní, kulturní či společenskou náplní. Kopaná, triatlon a Hroší hry patří všeobecně k nejoblíbenějším aktivitám chlapců z DDS.

V ještě větší míře se uskutečnily turistické výlety, některá vodácká soustředění jedno i vícedenní, výlety na kolech, kdy kola využívá celá skupina dětí s vychovatelem. Velkým úspěchem bylo umístění našich chlapců v tradičním triatlonovém závodě „Železný chovanec“, pořádaném hostouňskými kolegy počátkem října.

Na poli kulturním a hudebním jsme se prezentovali v domovech pečovatelské služby ve Stráži pod Ralskem a v Hodkovicích nad Mohelkou s hudebním i dramatickým programem. Pro klienty děti vyrobily dárky a osobně jim je rozdaly.

Přehled akcí 2019/20:

1. **07.09.2019** Výlet - farma Vranov
2. **08.09.2020** IQLAND Liberec
3. **14.9. 2020** Naučná stezka Lesopark Horka.
4. **15.09.2020** Mimoň - Ralská desítka - závod
5. **19.-20.09.2020** Podzimní přebory malá kopaná a vybíjená – Hamr
6. **29.09.2020** Sloup v Čechách - Slavičkův vrch- závod
7. **02.10.2020** Dobranov- Azylový dům pro rodiny
8. **03.10.2020** Býchory - Nestandardní hry
9. **03.10.2020** Biatlon Vrchlabí
10. **05.10.2020** Liberec - Run Czech
11. **12.10.2020** Cyklovýlet - Kamenný vrch
12. **15.10.2020** Prameny Ploučnice - turistika
13. **17.-19.10.2020** Železný chovanec - Hostouň
14. **19.10.2020** Jablonné v P. – Běh kolem Lemberka
15. **27.10.2020** Drábské světničky - turistika
16. **09.11.2020** Staré Hradky - Čokoládobraní
17. **13.11.2020** Kadaň - geocaching
18. **23.11.2020** Liberec- Den potravinové banky

19. **28.11.2020** Farní charita Č. Lípa
20. **28.11.2020** Fotbal Stráž p. R.
21. **29.11.2020** Rozsvěcení vánočního stromu Stráž p. R.
22. **01.12.2020** Svor- výstup na Klíč
23. **02.12.2020** Bruslení - Liberec
24. **03.-04.12.2020** Hroší hry Chrudim
25. **06.12.2020** Žatec - fotbal
26. **07.12.2020** Vánoční koncert Jablonné v. P.
27. **07.12.2020** Vánoční dílna Stráž pod Ralskem
28. **10.12.2020** vystoupení DPS Hodkovice n. M.
29. **14.12.2020** Liberec - bruslení
30. **19.12.2020** Liberec - Kino
31. **24.12.2020** Liberec - bruslení
32. **24.12.2020** Jablonné v P. – Půlnoční mše
33. **25.12.2020** Liberec - Kino
34. **02.01.2020** Ještěd - turistika
35. **04.01.-2020** Liberec - bruslení
36. **09.01.2020** Stráž p. R. DPS - Pampeliška
37. **11.01.2020** Místo u Chomutova - fotbal
38. **12.01.2020** Liberec - bruslení
39. **18.01.2020** Bedřichov - geocaching
40. **24.01.2020** Futsal Jiříkov
41. **01.2.2020** Liberec - plavání
42. **06.02.2020** Bedřichov lyžování
43. **26.02.2020** Návštěva DPS Pampeliška Stráž p. R.
44. **09.-15.03.2020** Doksy - pobyt
45. **16.05.2020** Osečná - cyklovýlet
46. **17.05.2020** Vodopády - herní den
47. **28.05.2020** Liberec - Kino
48. **30.05.2020** Mimoň - cyklovýlet
49. **10.06.2020** Kotel - tisícileté lípy, křížová cesta
50. **17..06.2020** Prameny Ploučnice
51. **20.6.2020** Horní Bukovina - cykolvýlet
52. **29.6.-05.07.2020** Pobyt Rozvadov - Nové Domky
53. **13.-19.07.2020** Pobyt Malá Morávka - Brans
54. **23.-29.7.2020** Hradčany - skautský tábor
55. **02.-08.8.2020** Rožmberk – Vltava
56. **15.08.2020** Liberec ZOO
57. **19.08.2020** Jizerské hory - turistika

I v tomto školním roce se pravidelně konaly schůzky **Žákovské spolusprávy**, které aktivně vedla Mgr. Vratislava Vedralová, na jejichž základě se řešily požadavky ze strany dětí a uskutečnila se řada kulturních a společenských akcí všech rodinných skupin. Děti opět v podzimních měsících sbíraly žaludy a kaštiny pro naše zvířátka v lese.

5. Zpráva zástupce ředitele

(Mgr.Ivana Krejbichová)

Odkazy na dlouhodobé postupy při přijímání dětí a naplňování zásadního cíle - snaha o vytvoření odpovídajícího zázemí a stability mimo zařízení s ohledem na rodinnou a osobní anamnézu ve školním, popř. dospělém věku, snaha o schopnosti dětí uspět ve společnosti v rámci zákonných a mravních norem.

- **Všechny děti v tomto školním roce byly umístěné do DDŠ po předchozí diagnostice nebo psychologickém vyšetření, většina po předchozím diagnostickém pobytu v DDÚ nebo SVP**

Positiva tohoto postupu se dlouhodobě potvrzují, a to z hlediska začlenění dítěte do kolektivu, přijetí režimu, zapojení do systému, snadnější je i počáteční kontakt s rodiči, kteří se umístěním svého dítěte do DDŠ nesetkávají s výchovnou institucí poprvé. I pedagogičtí pracovníci mají možnost vycházet z předchozích zkušeností kolegů. Je nutné konstatovat, že mnohem přínosnější je souvislá diagnostika v porovnání s diagnostikou vycházející z ambulantní péče, popř. z jednorázového cíleného vyšetření specialistů. Nejsnadněji se adaptují děti po předchozím pobytu v DDÚ.

- **Pokračování v možnosti vrátit dítě zpět do původního prostředí formou mimořádných pobytů mimo DDŠ u dětí s PŠD nebo po jejím dokončení**

Některé povolených mimořádných pobytů spojených s docházkou do ZŠ nebo SŠ v místě bydliště vyústily ve zrušení ÚV, a to opět především v případech, kdy rodina nebyla insuficientní dlouhodobě, ale kde došlo ke zvratu ve vztazích dítě x rodič, popř. x škola na základě konkrétní události (rozchod rodičů, jejich noví partneři, neúspěchy ve škole, neúspěchy mezi vrstevníky, změny bydliště a tím i školního kolektivu, navázání na partu jako atraktivní doplněk trávení volného času bez náhledu na důsledky apod.). Tento trend se mi jeví jako velmi přínosný s hlediska nejdůležitějšího cíle umístění v našem zařízení - vrátit dítě do přirozeného prostředí, není-li toto v rozporu s mravní výchovou dítěte.

Významný podíl na těchto pobytech, popř. návratech do rodiny měla opatření proti šíření koronaviru v ČR, možnost distanční výuky pro děti totiž navazovala na jarní prázdniny, pro některé děti pak plynule navázaly prázdniny.

- **Zákonem daný volný pohyb dítěte mimo zařízení (volné vycházky, dovolenky) snižují možnost systematického pedagogického působení na dítě, velmi obtížné je budovat soudržnost skupiny, empatii k ostatním, zodpovědnost vůči kolektivu**

Děti jsou motivovány k možnosti užít si chvíle mimo zařízení, což je ale vrací do předchozích modelů trávení volného času a uvolnění chování, udržování nežádoucích kontaktů na sociálních sítích. Je o to obtížnější zapojovat je do činností vyžadujících energii, kreativitu, spolupráci v kolektivu, aktivní přístup. Pod tlakem především odborné veřejnosti a institucí je trend uvolňování dětí ze souvislé péče stále silnější, pro organizaci volného času dětí a systematickou a smysluplnou práci pedagogů však stále obtížnější.

- **Nárůst písemné dokumentace o práci s dítětem, plány, průběh výchovně-vzdělávací práce, výstupy, alternativy apod. na úkor vlastní praktické činnosti, a to celoplošně, což s sebou druhotně přináší i úbytek zkušených kvalitních praktiků v oblasti práce s dětmi na úrovni OSPOD**

Cílem práce s dítětem je pomáhat mu orientovat se v rozličných sociálních skupinách, situacích, pomáhat chápat jednání jeho i ostatních, nabízet východiska v řešení vztahových problémů, a to jak těch dlouhodobých, tak aktuálně vzniklých, předkládat, popř. nacvičovat alternativní řešení konfliktů. Práce etopeda se soustřeďuje především na diagnostiku vztahů dítěte směrem k domácímu prostředí a směrem k prostředí DDS a jejich ovlivňování z hlediska dítěte aktivně i pasivně, pomoc s adaptací v neznámém prostředí kolektivního zařízení s omezujícím režimem.

Ve své práci se maximálně snažím vyhybat se generalizování projevů chování, vnímám chování a jednání dětí jako individualit, snažím se respektovat jejich pocity, hledám souvislosti mezi původním prostředím a projevem dítěte, abych mohla pomoci vytvářet zpětnou vazbu, která by dítěti pomohla při návratu do „civilu“. Tato skutečnost se mi jeví stále naléhavější, protože přibývá dětí, které přicházejí z rodin insuficientních v oblasti vztahové, přičemž materiální zázemí je v normě.

Problémem dětí ze sociálně slabších rodin je školní zanedbanost, popř. nízký intelekt a neschopnost dětí se soustředit na výuku. Děti přicházejí většinou bez návyku na školní docházku, s averzí ke školnímu systému jako celku, bez uvědomění důležitosti vzdělání pro život, což souvisí s jejich dosavadním životem bez pevných pravidel. Pedagogům se daří poměrně úspěšně korigovat rozdílné výchovné přístupy vzhledem k věkové odlišnosti, aby děti chápaly ne zcela rovnoměrně postavená měřítká.

Výrazným osobnostním rysem zůstává vysoká míra sebestředných projevů, absence empatických postojů vůči vrstevníkům, častá je, bohužel, i lhostejnost ve vztazích s rodiči. Nepodnětné, výchovně syrové rodinné prostředí neumí dítěti předat pocity vzájemné potřeby, starostlivosti, soucítění, chybí potřeba pomáhat nezištně, s přirozenou samozřejmostí. Pomyslné ekonomické klapky na očích, které děti vstřebávají v rodině i v médiích, je vedou k automaticky natažené ruce pro odměnu za cokoli (nemusí se ovšem jednat jen o materiální odměny, stejně tak se dožadují výhod, privilegií). V některých případech suplují úlohu rodičů prarodiče, popř. jeden z nich, v tomto případě bývají vztahy spontánnější, hlubší, upřímnější. Případů, kde zcela chybí rodičovská autorita, ale mnohdy i snaha o ni, přibývá.

Po předešlých zkušenostech jsme zůstali u modelu věkově různorodých skupin, částečně i skupin koedukovaných, čímž zajišťujeme přirozenější vztahové prostředí. Pro starší děti jsou spontánní projevy mladších obtížné, znervózňující a zvládání

života ve skupině tak vyžaduje značné sebeovládání, ústupky, nutnou pomoc, trpělivost pro starší, nutnost přizpůsobit se, přijmout povinnosti a napodobovat pomáhající praktiky starších pro ty mladší. Zvláště pro jedináčky a děti s výrazně staršími sourozenci je toto spolužívání velmi náročné, ovšem o to potřebnější. Negativním fenoménem zůstává neochota dětí spojit se v pozitivní skupinu, užívat si společných činností, pozorujeme individuální prožitek bez dalšího přenosu.

Etoped - rodina

Způsob komunikace a práce (v lepším případě spolupráce) s rodinou, ať už jedním vychovávajícím rodičem nebo více zúčastněnými, začíná zjištěním, jakou roli v selhání dítěte přisuzuje dospělý sám sobě. V tomto ohledu se setkávám s pestrou škálou sebehodnocení, od krajně sebeobviňujících (výjimečně) přes transfer na jiného dospělého (současného či bývalého životního partnera, prarodiče, sourozence, učitele, kurátory apod.) až k postojům sebeobětujícím (v těchto případech se jedná až o projevy blízké psychickému týrání dětí). Velmi složitá je práce s dětmi, které jsou prostředníky v nesmiřitelném boji rodičů, kteří žijí odděleně. Dítě, i když často zneužívá tento vztah ve svůj materiální prospěch, je extrémně nejisté, neumí se orientovat v kladných a záporných lidských vztazích, snadno se naváže na problematické jedince, kteří jsou jim zdánlivou, momentálně silnou pseudopodporou. Ideální je v těchto případech, podaří-li se dítěti nabídnout důvěru, klid, jistotu, určitou ochranu před patologií rodiny. Je problém pomáhat dítěti utvářet vlastní názor na situaci doma, protože vliv jednoho či obou zneprátených rodičů je deptající.

Bohužel musím konstatovat, že se také stále častěji setkávám s pocity lhostejnosti dětí vůči rodičům, mnohdy se jedná i o opovržlivé postoje, pramenící ze subjektivního pocitu intelektové, věkové, vzhledové, generační či vztahové nadřazenosti, chybí ochota komunikovat, respektovat. Většinou se v těchto případech jedná o matky samoživitelky, které těžko zvládají svou vztahovou a finanční situaci a samy hledají oporu právě ve svých dětech, občas je do nepřirozeného vztahu tlačí nadměrný strach o dítě (většinou u děvčat), ten se pak stává nejvýraznějším citem. Dcery-chůvy pro mladší sourozence jsou také většinou vychovávány bez hlubšího citu, spíše jako pomocnice s dospělou rolí. V době, kdy k nám přicházejí děti z takového rodinného prostředí, není většinou příliš velká šance vztahy ozdravit, možná jen navést obě strany k určitým vytvořeným kompromisům a toleranci.

Stejně tak se ale v tomto školním roce několikrát projevila citová absence ze strany rodičů – „dítě se mi nepovedlo, když mi ho nespravíte, tak o něj vlastně ani moc nestojím, doma mi to kazí, mám ještě další...“. Tam je možnost vztahové nápravy mizivá, snažíme se tedy o vytvoření vazeb na děti nebo dospělé okolo dítěte v DDS, daří-li se nám zmírnit výchovné problémy u těchto dětí, přistupujeme po ukončení povinné školní docházky k možnosti umístění do DD.

V některých případech se osvědčila vhodnost konfrontace generačních názorů za přítomnosti třetí osoby, pomoc při pojmenování a vyslovení pocitů a názorů, vyjasnění citlivých vztahových momentů. Nutno konstatovat, že došlo k urovnání některých hlubších nevyřešených rozporů, což je pozitivní pro další osud dítěte. Několik případů se stalo důkazem toho, že nelze uspěchat touhu po samostatnosti, je důležité posoudit kromě připravenosti dítěte i stabilitu rodinného zázemí. I věk dětí

končících povinnou školní docházkou je nejkritičtější a nízká prahovost vůči negativním vlivům maximálně varují. Zároveň je ale nutné tlumit krajní ostražitost rodičů, která jejich pubertální děti provokuje k protestům, nechtějí se lišit, chtějí splynout se svou vrstevnickou skupinou a na rodiče je, aby důvěřoval své předchozí výchově a byl pouze „kontrolním pozorovatelem“ a hlavně poskytovatelem hodnotného zázemí. Být svým dětem důvěrníky se jim asi v této fázi už nepodaří, je ale možné s nimi fungovat v jakémsi tolerančním středu. K tomu je ovšem nutné, aby změnu ve vztahu pochopily obě strany a byly ochotny přistoupit na kompromisní řešení s danými pravidly. Není výjimkou vztah rodiče k instituci jako k výrobci přístroje – „nefunguje, porad', co s ním nebo oprav...“ Někteří mají tendenci využít pedagoga k předání vlastních pocitů, požadavků a postojů vůči dítěti jako suplující element jejich vlastní autority.

Komplikovanější je práce s rodinou i z důvodu minimálního časového prostoru, prokazatelně efektivnější je tam, kde jsou rodiče vstřícní, vnímaví, konstruktivní, osobně se účastní na komplexním výchovném procesu a chápou pedagogy v DDŠ, kurátory, popř. psychologa jako spolupracující tým, cítí k nim důvěru a snaží se podle svých možností aktivně zpracovávat jejich postřehy, závěry, rady. Musím ovšem konstatovat, že narůstají případy „dítěte v servisu“ – cosi se nám porouchalo, vy to spravte – a po měsíci či dvou údiv, že se dítěti v zařízení vlastně líbí, má tu kamarády, pestrou činnost a domů se mu vlastně ani moc nechce. Lhostejnost, s jakou povinnostně přijímají někteří rodiče dítě na dovolenkový pobyt, je odstrašující a jasně koresponduje plytkostí citového zázemí. Značná část dovolenkových pobytů je iniciovaná z naší strany nebo ze strany dětí, v některých případech je velmi přínosná spolupráce s OSPOD. Mnohdy je velmi obtížné rodinné příslušníky kontaktovat jakkoli, písemně, telefonicky, elektronicky nebo osobně.

Velmi málo nadějná je jakkoli odborně a komplexně vedená péče o děti z větších, sociálně slabých komunit (především romských), kde jsou patologické sociální vzorce natolik vštípené, že je prakticky nemožné je podstatněji narušit a ovlivnit. Je ovšem pravdou, že těchto dětí k nám přichází stále méně. Je patrné, že v současnosti je preferováno jejich umístění v dětském domově a až v momentě krajního selhání (trestná činnost, vysoká agresivita) se děti dostávají k nám. S tím souvisí i zmiňovaný vyšší počet dětí přemístěných k nám právě z DD.

Silnou motivací pro většinu dětí jsou pobyty v domácím prostředí, je třeba jich i nadále využívat na základě nanejvýš spravedlivého a objektivního posouzení chování dítěte, především dlouhodobě. Stále markantnější je ale model „internátního“ umístění, kdy děti jezdí domů prakticky každý víkend (pokud tím nenaruší rodičovský program) - rodiče se tak uvolňují z každodenních únavných starostí spojených se školní docházkou a trávením mimoškolního času svých dětí (obzvláště u dětí v pubertálním období, kdy je komunikace, především ta povinnostní, pro mnohé rodiny nezvladatelná). Domnívám se ovšem, že v tomto školním roce se projevil i negativní vliv častějšího, dnes už vlastně nárokového pohybu mimo zařízení, oslabila se funkčnost instituce ústavní výchovy. Procento pravidelně odjíždějících dětí je stále poměrně vysoké, zároveň ale přibylo dětí, které nemají možnost pobytu v rodinném prostředí.

Medikace dětí ve výchovném procesu

Medikace dětí psychofarmaky stále narůstá, je téměř výjimkou dítě, u nějž není podporována alespoň pozornost ve škole, přidružují se antidepresiva, popř. specifická léčiva. Mnohé absolvovaly jeden či více pobytů v dětských psychiatrických léčebnách. Stále více se i pedagogové dožadují „pilulek na dobré chování“, ale bez vhodných výchovných postupů by mohlo docházet k utlumení vývoje osobnosti dítěte. Je nutné tedy zvažovat ve spolupráci s dětským psychiatrem nutnost, popř. míru medikace. Obzvláště v jednom případě se zcela zjevně podařila spolupráce mezi pedagogy a psychiatrickou, kde změna medikace způsobila výrazně pozitivní změnu v chování chlapce. Domnívám se, že v našem zařízení jsou tyto principy zažité a účelně využívány. Několikrát jsme se setkali s úmyslným vysazováním medikace rodiči, pravidelně řešíme tyto úniky ze strany dětí i přímo v zařízení (v některých případech bylo nutné přistoupit k jiným formám podávání léků – tekutou formou nebo rozmělněné – pro účelnou kontrolu). Většina dětí ale chápe tato lékařská opatření jako pomoc, popř. úlevu.

Etoped - OSPOD

Nezbytnou součástí etopedické práce zůstává úzká spolupráce s příslušnými OSPOD, která je takřka u všech dětí na vysoké úrovni, pracovníci důvěrně své klienty znají, mnozí s nimi pracují i v rámci svých programů. Vzhledem k narůstající klientele z materiálně zabezpečených rodin, kde selhává komunikace mezi dítětem a rodičem, je pro nás intervence OSPOD vůči rodině nezbytným spojovacím článkem. Problémem bývá v některých případech nedůvěra v kurátora, pocit, že je pro rodinu represorem a ne pomocníkem. Tento postoj se občas přenáší i na naše zařízení.

Velmi důležitá a přínosná je úloha kurátora v případě podmíněného propuštění dítěte nebo mimořádné dovolenky podmíněné školní docházkou v místě bydliště, pravidelně jsme s ním v kontaktu a jeho prostřednictvím sledujeme, jak dítě prospívá v rodině i ve škole. V případě opakovaných nebo výrazných problémů (útěk, agrese apod.) zasahujeme nejprve formou pohovoru v zařízení, nedojde-li k nápravě, dítě se následně vrací zpět do DDS. V letošním roce jsme tuto možnost využili ve 2 případech, ve 2 případech pak byla zrušena ÚV.

Úzká návaznost na OSPOD je v současné době posílena ještě nutností spolupráce ve věci podávání návrhu přemístění dítěte do jiného zařízení. V tomto ohledu se stále potýkáme s nejistotou vydání soudního rozhodnutí včetně nabytí právní moci, s problémy, které tím vznikají – termíny přemístění, u SŠ prodlevy ve výuce, demotivace. V současné době, po zkušenosti, řešíme otázku přemístění podání vlastního návrhu přímo k soudu, což se ukázalo být pružnějším řešením.

Bohužel právě v této sféře spolupráce se nejvíc projevuje nechuť zkušených kurátorů a sociálních pracovníků vyměnit terénní práci s dětmi a jejich rodinami, prevence v rámci pobytových programů apod. za kancelářskou činnost omezující osobní kontakty především z časového důvodu, někteří z nich svou práci opouštějí a jsou nahrazováni mladšími, méně zkušenými kolegy bez praktické znalosti terénu a mnohdy i příslušné administrativní práce, což se letos prokázalo v zanedbání jednoho přemístění.

Návaznost na ukončení povinné školní docházky

Problematická je už samotná legislativa přihlašování na SŠ. Podpisy rodičů na přihlášky, systém zápisových lístků, sociální nezdatnost rodičů, v případě „civilních“ škol problém s nižším ročníkem ukončení ZŠ, podprůměrné školní hodnocení, snížené známky z chování – to všechno jsou vršíci se překážky v jinak běžné rutině vstupu na SŠ. Často je nutné intervenovat na budoucích SŠ, determinace ústavním zařízením není zcela odbourána. Proto je v našem zařízení realizace umístění dětí po ukončení povinné školní docházky otázkou prakticky celého školního roku.

U některých dětí, resp. jejich rodičů, jsem opět ocenila aktivní postoj vůči dalšímu vzdělávání, kdy část nutné agendy zajistili samostatně. Tento přístup je nanejvýš potřebný, je-li v něm zainteresováno i dítě, zvyšuje se tím míra zodpovědnosti a zájmu obou. Jedná-li se v jakékoli formě o studium na SŠ mimo síť výchovných zařízení, je samozřejmostí, pokud nenastanou zvláštní okolnosti nebo si to rodiče nevyžádají, nevstupovat jako instituce do vztahů směrem ke škole.

Po ukončení povinné školní docházky má dítě umístěné v našem zařízení několik možností:

Zrušení (popř. nenařízení) ÚV

Ústavní výchova v tomto školním roce byla zrušena sedmi dětem, jež ukončily povinnou školní docházku, šest z nich bude pokračovat ve vzdělávání.

Přechodné umístění mimo zařízení s výběrem učebního, popř. studijního oboru v místě bydliště

Tradičně tuto možnost přesunujeme na zařízení poskytující péči dětem s ukončenou PŠD – dítě je přemístěno a zároveň nastupuje na mimořádnou dovolenku umožněnou tímto zařízením ve spolupráci s příslušným OSPOD. V tomto školním roce nikdo tuto možnost nevyužil.

Prodloužení pobytu v našem zařízení se současným zařazením do učebního, popř. studijního oboru v blízkosti DDÚ (popř. internátní pobyt)

Vzhledem k tomu, že žádné z dětí nebylo z hlediska projevů chování dostatečně stabilizované a samostatné k dennímu dojíždění do školy nebo internátnímu pobytu při SŠ a vzhledem k předchozím negativním zkušenostem nebyl nikomu po ukončení PŠD pobyt v DDŠ do dalšího školního roku prodloužen.

Přemístění do VÚ (popř. DD) s přihlédnutím k vybranému učebnímu, popř. studijnímu oboru a k místu bydliště

Do VÚ jsme letos přemístili 5 chlapců a 2 dívky, z toho jednu gravidní. Do DD jsme přemísťovali 1 chlapce a 1 děvče.

Mimořádná dovolenka

O tuto formu pobytu mimo DDŠ požádali ke školnímu roku 2020/2021 rodiče 4 dětí.

Jednomu chlapci byla zrušena ÚV před ukončením PŠD, protože skončily důvody jejího nařízení.

Formy činnosti s dítětem

Dětem jsou v našem zařízení nabízeny poměrně pestré mimoškolní činnosti, které jim dávají možnost rozvíjet, častokrát teprve objevovat jejich nadání, nabízejí formy trávení volného času během dovolenek i pozdějšího trvalého pobytu mimo zařízení. Vítám úbytek akcí, ve kterých jsou naše děti v rolích pasivních účastníků bez možnosti využití vlastní fantazie, dovedností, potenciálního nadání. Nově se v našem zařízení rozvinula práce s dětmi po muzikální stránce, čímž se doplnil výrazný nedostatek v komplexní činnosti s dětmi.

Naopak proběhlo víc akcí, skupinových i výběrových, jedno i vícedenních, které probíhají mimo zařízení, kde jsou děti pod více či méně skrytým dohledem pedagoga nucené postarat se o základní potřeby. I fyzicky náročnější aktivity outdoorového charakteru – cyklistika, náročnější turistika, vodáctví – jsou rozhodně přínosem k celkovému rozvoji dětí. Osvědčilo se rozšíření těchto aktivit v méně náročné podobě (např. jednodenní výlet, činnost směřovaná k určité dovednosti apod.) pro děti mladší a fyzicky slabé. Zdůrazňuji přítomnost dospělého, protože naše děti jednají podle dosavadních zkušeností a při přílišné volnosti sklouznou k osvědčeným praktikám, tedy momentálnímu uspokojení a požitku.

Během dlouhodobějších pobytů se předpokládá volnočasový program, ovšem vzhledem k existenci výchovných problémů se současným dodržením základních režimových návyků. Trend vyšší fyzické zátěže, tím i zvyšování psychické odolnosti s sebou přináší příležitost upevňovat sebevědomí nejpřirozenější cestou – „já jsem to dokázal, překonal“. Při výběru dětí na akce zohledňujeme náplň a náročnost, abychom dostáli co možná nejefektivnější míry zátěže.

V etopedické práci se osvědčily z hlediska monitorování dítěte, úrovně jeho vyspělosti, samostatnosti a zodpovědnosti a jeho zařazení v sociální skupině vícedenní pobyty mimo zařízení, kde se vytváří zcela odlišná skupina dětí z různých rodinných skupin. Jedná-li se o pobyty v přírodě nebo sportovně zaměřené, jsou zároveň zkouškou tělesné i duševní síly a vyspělosti. Výborně lze vyzorovat spontánní interpersonální reakce, děti předem neznají projevy ostatních a jsou nuceny se v daném prostředí a situaci orientovat.

Výrazně se během pobytů a společných akcí projevuje mělkost vztahů mezi dětmi, minimální zodpovědnost vůči kolektivu, touha po konkrétním prožitku bez další návaznosti. Přesto děti stále tyto činnosti vyhledávají a do určité míry jsou pro ně motivační.

Dítě v rodinné skupině

Do života a atmosféry rodinných skupin se jasně odráží rodinné zázemí většiny dětí, jejich tendence upoutávat pozornost na sebe, zajistit si svoje pohodlí,

upřednostňovat své nároky, zároveň ráda konstatuji, že se víc setkávám s přátelštějšími vztahy mezi dětmi (ne ve všeobecné rovině, spíše dvojice, popř. skupinky), děti mají tendenci se setkávat i mimo zařízení, v době víkendů a prázdnin v rámci dovolenek, setkávají se i vzájemně v rodinách. Podařilo se nám zvýšenou kontrolou příjezdů vymýtit tendenci k seskupování dětí před návratem do DDS z dovolenek.

Doporučuji ještě více začleňovat činnosti a akce, do kterých se aktivně a s nadějí na osobní úspěch zapojí i děti méně talentované i děti, které jsou ve vnitřní hierarchii na nižších postech. Alternativou, která tu chybí, jsou aktivity, které nastolí zdravou soutěživost podporující náležitost ke skupině. Atmosféra skupiny by tak byla schopná poskytnout i těm nejslabším dětem větší pocit jistoty, který teď hledají většinou u jednotlivých dospělých. Je pravda, že děti k nám přicházejí se stále větší nechtí k jakékoli činnosti vyžadující aktivitu, většina má zažitý vyhraněně pasivní způsob trávení volného času. Průvodní, asociální aktivity (alkohol, cigarety, noční potulky apod.) jsou pro ně samozřejmostí a spontánně se diví, proč jim je dospělí zakazují, vymlouvají.

Děti k nám přicházejí ze stále méně podnětného prostředí rodiny a postupně zjišťují, že náplň volného času je v DDS pestřejší, korigují-li své chování, nepocítují v takové míře ani vázanost ústavem, naopak mají větší prostor k vyjádření svých pocitů a názorů, větší svobodu v projevech a rozhodování. Paradoxně tak docházíme k nárůstu situací, kdy dítě zvolí raději víkendový nebo prázdninový pobyt v rámci DDS, protože doma nemá smysluplnou náplň volného času, často i napojení na původní závadové party ochabuje a dítě tím ztrácí i vrstevnické vazby.

Negativně se odráží, jak už jsem zmínila výše, nemožnost soustavnější práce s dětmi z důvodu navršení volného pohybu dětí mimo zařízení.

Pedagogická atmosféra

Přetrvávajícím problémem v našem zařízení je nejednotnost pedagogů v přístupu k výchovným pravidlům, vzájemné nerespektování práce druhého a odlišných metod, častá neochota vůči lidské dohodě, netolerance případného dílčího pochybení. Děti jsou velmi vnímavé, nesoulad mezi dospělými zneužívají, tuto atmosféru absorbují a přenášejí do svého chování, hůře přijímají dospělou autoritu všeobecně, jistotu mají jen v té své, tedy skupinovém vychovateli, popř. třídnímu učiteli. Pro další život je tento postoj sociální brzdou.

Nejdůležitějším momentem v práci etopeda v zařízení tohoto typu je úzká spolupráce s ostatními pedagogy, ve výchovném i vzdělávacím úseku. Každá intervence ze strany dítěte či dospělého je přínosem v náhledu na vztahy ve skupině, pravidelná rámcová hodnocení chování a jednání dítěte sjednocují a ucelují náhled na celkový vývoj a umožňují další směřování pedagogického vlivu na něj. Stejně tak se snažím i směrem k pedagogům přenášet zjištěné změny v rodinném prostředí, vztazích, atmosféře, postoje dětí vůči ostatním, jeho obavy, přání apod.

Shrnutí

Na základě zkušeností lze shrnout oblasti činnosti etopeda ve stávajících podmínkách do těchto bodů:

- činnosti vyplývající z povinností etopeda (vstupní rozhovor, zpracování osobní dokumentace, adaptační období, poutěkové rozhovory, posudky na děti pro soudy, OSPOD, PČR apod., výstupní zprávy)
- individuální práce s dětmi směrem k rodině (monitorování vztahů s rodinou, cílená komunikace, kontakty, pokud možno i osobní, zainteresování rodiny na výchovné práci, úzká spolupráce s pracovníky OSPOD)
- individuální práce s dětmi v rámci plánu rozvoje dítěte (adaptace ve skupině a ve škole, vztahy mezi dětmi a k dospělým, úroveň zvládnutí režimového systému)
- spolupráce s výchovným poradcem, rodinou, OSPOD v problematice umístění po ukončení povinné školní docházky
- monitorování chování dítěte umístěného mimo zařízení, pravidelná setkání s rodiči, kontakt se školou a OSPOD
- malá komunitní sezení (rodinná skupina, třída + ped. prac.)
- jedno i vícedenní akce pro děti, které nemají možnost odjíždět na dovolenky mimo zařízení

6. Kontroly a inspekce

(Zápisy kontrol jsou uloženy v archivu ředitele)

13.1. - 16.1. 2020 ČŠI

22.7. - 4.9. 2020 MŠMT, veřejnosprávní kontrola

8. Závěrečné hodnocení

Uplynulý školní rok byl výrazně poznamenán pandemickou situací v ČR. V první polovině hodnoceného období vše běželo podle očekávaných a dlouholetou praxí ověřených scénářů života v ústavní výchově. Nadále platí, že pedagogická činnost v DDŠ je obtížně měřitelná a pro některé kritické pohledy z vnějšku těžko obhajitelná. Tento školní rok byl zaveden nový systém hodnocení dětí, který vnesl do pedagogického týmu rovnější přístup a zjednodušení. Během roku jsme si otestovali,

že i pro děti jsou nová pravidla srozumitelnější a pochopitelná. Od března 2020 jsme se museli začít, stejně jako zbytek společnosti, intenzivně zabývat epidemiologickou situací v ČR, ke konkrétní nákaze v DDŠ zatím nedošlo. Část dětí jsme začali vzdělávat distančně, došlo k řadě opatření v rámci organizace, s důrazem na zvýšenou hygienu. Byly zrušeny veškeré sportovní a umělecké soutěže, které po léta dopomáhaly k pozitivní motivaci dětí. Jako v jiných společenských sférách jsme se museli s novou situací vyrovnat a učit se „za pochodu“. Zvýšený psychický tlak byl po pracovní stránce vyvinut na dospělé zaměstnance, tak i logicky na umístěné děti. Podařilo se výraznějším způsobem investovat do rekonstrukce vnitřních prostor a sociálních zařízení jednoho z internátů. Personál v DDŠ je takřka plně kvalifikován a využívá dlouholetých zkušeností mnoha pedagogů. Nadále platí, že mezi hlavní priority v DDŠ patří vzdělávání dětí, kvalitní vyplnění volného času, úprava zdravých hodnotových priorit a snaha o maximální resocializaci umístěných dětí.